

Утвърждавам:

Началник на Военномедицинска академия

Бригаден генерал проф.

Венцислав Мутафчийски, дмн

**ЕТИЧЕН КОДЕКС
ЗА АКАДЕМИЧНО ЕДИНСТВО
НА ВОЕННОМЕДИЦИНСКА АКАДЕМИЯ**

Приет с Решение на Академичния съвет, Протокол № № 10 от 10.10.2018 г.

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. Целта на този кодекс е да съдейства за осъществяване на образователната и научноизследователската мисия на Военномедицинска академия, за утвърждаване на авторитета и повишаване на общественото доверие към работещите и обучаваните в него на основата на споделени ценности и принципи, организационна култура и етика.

Чл. 2. В дейността си академичната общност следва основни принципи като законност, професионализъм, отговорност, лоялност, откритост, критичност, безпристрастност и отчетност.

Чл. 3. Работещите във ВМА академичен състав и персонал се придържат към своите длъжностни характеристики, като се ръководят от изискването да повишават качеството на своята работа, добросъвестно и компетентно да допринасят за постигане на общите цели на ВМА, да засилват общественото доверие в техния професионализъм и морал, да издигат престижа на ВМА в Република България, както и в Европейското и световното образователно пространство.

Чл. 4. Неизменно етично правило, което се съблюдава, е зачитането на достойнството на личността.

Чл. 5. Нормите на Етичния кодекс са еднакво задължителни за всички преподаватели, служители, и докторанти във ВМА.

II. ПРОФЕСИОНАЛНО И ЛИЧНО ПОВЕДЕНИЕ

Чл. 6. (1) Докторантите, преподавателите и служителите уважават личното достойнство на другите и се въздържат от действия, с които го накърняват, вредят преднамерено на колеги, опетняват доброто им име и нарушават правата им.

(2) Докторантите, преподавателите и служителите се отнасят безпристрастно, толерантно и с разбиране към интересите и мненията на другите.

С професионалното и личното си поведение създават условия за равнопоставеност и не допускат дискриминация.

Чл. 7. Докторантите, преподавателите и служителите компетентно и добросъвестно изпълняват своите задължения в съответствие с нормативните документи и заповеди.

Чл. 8. Професионалното и личното поведение са несъвместими с прояви на корупция. Докторантите, преподавателите и служителите противодействат на корупционни прояви и неправомерни действия, които уронват престижа на ВМА.

Чл. 9. (1) Преподавателите и служителите не допускат конфликт между служебните си задължения и личните си интереси.

(2) При възлагане на служебна задача, чието изпълнение може да доведе до конфликт на интереси, служителите трябва да уведомят висшестоящия ръководител.

(3) Преподавателите и служителите информират своите преки ръководители за проблеми, възникващи при изпълнение на служебните им задължения.

(4) Проблеми, възникнали в процеса на съвместна работа, се обсъждат в първичните и основните звена, които предлагат адекватни решения за отстраняването им.

(5) Възникналите лични противоречия между служители се решават със съдействието на прекия ръководител, а при невъзможност – чрез висшестоящия ръководител.

Чл. 10. Служителите са длъжни да опазват личните данни и друга лична информация на докторантите и всички посетители на ВМА, станали им известни при или по повод на изпълнение на служебните им задължения.

Чл. 11. При изпълнение на служебните си задължения студентите, преподавателите и служителите трябва да опазват повереното им имущество с грижата на добър стопанин и да не допускат използването му за цели, които не са предмет на дейността на ВМА.

III. АКАДЕМИЧНА ЕТИКА

Чл. 12. (1) Участниците в заседания на академичните форуми на ВМА (Академичен съвет, съвети на основните и първичните звена, учебнометодични съвети, научни съвети, работни групи и комисии в структурата на ВМА, научни журита и др.) спазват нормите на академичната етика.

(2) Председателят на съответния академичен форум е задължен да прави забележки на всеки член, който пречи за нормалното протичане на заседанието, като посочва в какво се състои нарушението.

(3) Всеки участник в академичен форум има право да обърне внимание на Председателя, когато някой от присъстващите не спазва академичната етика.

Чл. 13. Академичната общност на ВМА споделя общата загриженост за академичния морал, за спазването на етичните принципи и правила в следните основни области и конкретни направления:

(1) Наука и обективна истина. В научноизследователската си дейност ученият се стреми към аргументирано доказване на издигнатите от него научни хипотези и достигане до съответни изводи и заключения. Недопустими са непроверени и неаргументирани изводи, както и тълкувания и използване на резултатите за частни или групови интереси.

(2) Достоверност на научните публикации. Едно от средствата за популяризиране на постигнатите научни резултати са публикациите в научния печат. Авторите носят както пряка професионална, така и морална отговорност за достоверността на научните си публикации. Недопустимо е да се фалшифицират данни и резултати при изследователската дейност.

(3) Обективност при рецензиране на научните публикации. Авторите на рецензии носят същите отговорности (професионална и морална), както при научните публикации. Оценката при рецензиите е респектиращ момент, водещ до нарастване на отговорността на автора. Рецензиите следва да бъдат компетентни и задълбочени. Те трябва да се основават единствено на преценката за реални, обективни качества и резултати на научните трудове, като прецизно се посочват както положителните качества и резултати, така и недостатъците на трудовете. Рецензиите не трябва да злепоставят авторите или колектива, в който те работят, или да допускат предубеденост или личностни нападки. Формалното, повърхностно обсъждане на трудовете на научните работници, предхождащо приемането им за печат, е грубо нарушение не само на трудовата дисциплина, но и на изискванията на академичната етика.

(4) Взаимоотношения между учените. Ученият трябва да проявява почтеност и коректност в отношенията си с останалите колеги, включително и с конкурентите си. Той следва да уважава приноса на предшестващите го изследователи, работили в същата научна област. Не се допуска под каквато и да е форма присвояване на чужди научни постижения, отнемане на чуждо авторско право (плагиатство), „кражба“ на чужди идеи, фалшифициране на чужди трудове и др. Стремелът на учения да изпревари своите колеги в получаването на нови научни знания и в постигане на признание от научната общност и от обществото, не бива да го противопоставя на общите интереси, основани на авторитета на науката и на академичната автономия, които изискват сътрудничество и взаимно уважение.

(5) Съавторство в научната дейност. При съвместна научноизследователска дейност етично е да се определя реалният принос на всеки изследовател съобразно извършената от него работа. „Почетното“ авторство е недопустимо. Като съавтори

се посочват лица, които имат реален принос за провеждане на изследването, за получаване, анализиране и приложение на резултатите или за написване на съответния авторски текст, при положение че другите съавтори са дали съгласието си за това и за публикуване. Подкрепата от други звена и лица, както и от членове на ръководството на съответната научна организация може да се отразява като изказване на благодарност, но не и като съавторство.

(6) Научни дискусии и ролята им за успеха на научните изследвания. Академичният морал изисква да се дискутират идеи, а не личностни характеристики, да се прилагат аргументи и теоретични обяснения, а не персонални характеристики и квалификации. Значимостта на идеите, тезите и резултатите не трябва да се определят от научните степени и академичните длъжности на авторите, от възрастта и положението им в научните среди и в обществото, а от силата на научните им доводи. Универсалните оценъчни критерии се установяват чрез консенсус от научната общност.

(7) Обективна научна критика. Академичната етика предполага отзивчивост и толерантност към критичните мнения и съмненията на други учени относно използвани методи и постигнати резултати. Наличието на безпристрастна и обективна оценка е неизменно морално задължение на научната общност. Проявите на завист, злоба, недоброжелателност и корупция са несъвместими с академичната етика.

(8) Ръководство на научноизследователските колективи. Задължение на ръководителите на научноизследователските колективи е да гарантират спазването на академичния морал в тях. Те осигуряват необходимата организация на научната дейност и дават личен пример за професионален морал и етика. При подготовката на млади изследователи са нужни особени грижи, свързани със стимулиране на тяхното възходящо развитие.

(9) Гарантиране на безпристрастност и прозрачност при провеждане на конкурси за придобиване на научни степени и академични длъжности и разпределение на субсидии. Необходимо е научната общност на ВМАа да гарантира условия за добросъвестно, научно обективно участие на учените в конкурси за разработване на проекти, за придобиване на научни степени и академични длъжности и при разпределение на субсидии. Неаргументираното елиминиране на участници в конкурсите е недопустимо.

Чл. 14. Академичният състав в ВМА разглежда като взаимосвързани науката, личността и обществото в следните направления:

(1) Социална отговорност на учените за резултатите от техните изследвания.

Учените носят социална отговорност за резултатите от техните изследвания. Те имат моралното задължение да насочват и съдействат за хуманното използване на научните им постижения, за стимулиране на развитието на човека и на човешкото познание, за подобряване на качеството и продължителността на живота. Науката по

своята същност е високо хуманна и трябва да се развива като висше благо за човека. Ученият е морално задължен да противодейства на нехуманното използване на неговите научни резултати (във вреда на човека).

(2) Учени, правен ред и бизнес.

Учените са и морално задължени да спазват законите на страната, регулиращи както научната дейност и авторското право, така и другите обществени отношения в съответствие с европейската харта на изследователите и кодекса за поведение на учените. Проявите на корупция, на социална несправедливост, некомпетентност и нарушение на изискванията за високо качество на научноизследователската и преподавателска дейност са несъвместими с академичния морал и са в нарушение на Етичния кодекс. Когато учените осъществяват и преподавателска дейност, те трябва да спазват етичните правила и изисквания в учебния процес, да бъдат еталон за морално поведение чрез образцова педагогическа практика и свързаните с нея взаимоотношения. Не трябва да нарушават моралните принципи при търсене на основания и възможности за реализация под въздействието на лични и/или обществено неоправдани бизнес интереси.

IV. КОМИСИЯ ПО ЕТИКА И САНКЦИИ

Чл. 15. (1) За спазването на Етичния кодекс и разрешаването на възникнали с приложението му казуси се сезира Комисията по етика.

(2) Комисията по етика на ВМА се избира от Академичния съвет на ВМА.

(3) Комисията по етика на ВМА е седемчелнна. Тя включва: пет хабилитирани лица на постоянен трудов договор във ВМА, началника на отдел „Учебна и научноизследователска дейност“ и началника на отдел „Правно-нормативна дейност“.

(4) Всички констатирани нарушения на настоящия Етичен кодекс се разглеждат от Комисията по етика на ВМА.

(5) В работата си Комисията по етика се ръководи от този кодекс, нормативната уредба в страната и ВМАа, общоприетите морални и етични норми и установените добри практики в тази област.

Чл. 16. При постъпване на работа във ВМА прекият ръководител е длъжен да запознае служителите с разпоредбите на този кодекс.

Чл. 17. Нарушаването на академичната етика, както и недобросъвестната научноизследователска или преподавателска дейност са основание за отрицателна морална оценка и санкциониране от академичната общност на ВМА. Отрицателната морална оценка (въз основа на достоверно констатирани нарушения на етични норми) може да намери израз както в критични публикации в научния печат и чрез медиите, така и в налагане на административни санкции. Обвиненията за неетични прояви в науката трябва да бъдат аргументирани и подкрепени с доказателства, т.е.

да са достоверни и убедителни. Набеденият за неморално издържана научна дейност има право на защита и до изясняване на случая се приема, че той е добросъвестен учен/преподавател. При установяване на нарушения на етичните правила в научната дейност, посочени в този Етичен кодекс, всеки член на академичния състав на ВМА има правото и моралното задължение незабавно да уведоми писмено Комисията по етика на ВМА. Той има правото да получи отговор на въпроса от Комисията по етика и да има достъп до информация за работата на комисията по случая. Становището на комисията се публикува в срок до един месец, след като тя е била сезирана по случая. Ученият, за когото е оповестено, че е нарушил правилата на академичната етика, има право да защити името и научното си достойнство чрез използване на допустимите от закона средства за това.

Чл. 18. При неспазване на споменатите в Етичния кодекс норми на поведение преподавателите и служителите носят дисциплинарна отговорност съгласно чл. 59 от Закона за висшето образование и Кодекса на труда, а студентите – съгласно чл. 74, ал. 2, т. 2 и 3 от Закона за висшето образование.

V. ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 19. Етичният кодекс за академично единство на ВМА е съобразен с нормите на Кодекса на труда, чл. 56, ал. 1, т. 2 от Закона за висшето образование и вътрешните нормативни уредби.

Чл. 20. Този Етичен кодекс не влиза в противоречие и не отменя действащия Етичен кодекс за поведение на служителите в ВМА.